

Kultuuriministri määruse „Riigi kultuuripreemiade suurus ja komisjoni töökord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Riigikogus 10.06.2026. a vastu võetud ja 1.08.2026. a jõustunud riigi kultuuripreemiade ja kultuuristipendiumide seaduse ning spordiseaduse muutmise seadusega (edaspidi *seadusmuudatus*) muudeti riigi kultuuri- ja spordistipendiumide ja preemiade määramise regulatsiooni. Seadusmuudatusega lisati kultuuripreemiade andmise otsustamisse paindlikkust.

Riigi kultuuripreemiade ja kultuuristipendiumide seaduse (edaspidi *RKPSS*) § 3 kohaselt kehtestab kultuuripreemiade suurus valdkonna eest vastutav minister ehk kultuuriminister määrusega. RKPSS § 2 lg 1 alusel antakse igal aastal kuni kolm preemiat pikaajalise väljapaistva loomingulise tegevuse eest ning kuni viis preemiat eelmisel kalendriaastal avalikkuseni jõudnud väljapaistvate tööde eest.

RKPSS § 5 lg 2 alusel on kultuuripreemiade komisjoni pädevuses preemiade määramiseks esitatud ettepanekute läbiarutamine, esitatud töödega tutvumine ning ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele preemiade määramiseks. Komisjoni töökorra kehtestab valdkonna eest vastutav minister ehk kultuuriminister. Seadusemuudatusega toodi komisjoni töökorra kehtestamine Vabariigi Valitsuse tasandilt ministri tasandile. Tegemist on komisjoniga, mille tööd juhib kultuuriminister. Sellest lähtuvalt on asjakohane, et komisjoni töökorralduslikud küsimused määrab minister.

Käesoleva määrusega kehtestatakse RKPSS § 3 ja § 5 lg 2 alusel kultuuripreemiade suurus ja kultuuripreemiade komisjoni töökord.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kultuuriministeeriumi loominguosakonna juhataja Bianka Soe (bianka.soe@kul.ee) ning õigus- ja haldusosakonna juhataja Merle Pöld (merle.pold@kul.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist.

Eelnõu § 1 sätestab kultuuripreemiade suurused.

Lõikes 1 sätestatakse, et preemia suurus pikaajalise väljapaistva loomingulise tegevuse eest (elutööpreemia) on 64 000 eurot.

Lõikes 2 sätestatakse, et preemia suurus eelmisel kalendriaastal avalikkuseni jõudnud väljapaistvate tööde eest (aastapreemia) on 9600 eurot.

Varasemalt kehtinud RKPSS § 3 sätestas, et preemiade suurused nähakse ette igal aastal riigieelarves. Iga-aastane riigieelarve seadus siiski preemiade suurusi eraldi ei määratlenud ning sellekohased vahendid üldsummas nähti ette Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarves. Samas preemiade suuruseid ei olnud varasemalt õiguslikult kehtestatud. Praktikast alates 2012. aastast elutööpreemia suurus olnud 64 000 eurot ning aastapreemia suurus 9600 eurot. Õiguslikult on selgem, kui preemiade suurused on määratud õigusaktiga ning seadusemuudatusega nähakse RKPSS §-s 3 ette selleks alus. Määrusega sätestatakse preemiade suurused, mis lähtuvad praktikast kasutusel olevatest määradest. Preemiade suurusi ei muudeta ning neid hoitakse eelnevate aastatega samal tasemel.

Eelnõu § 2 sätestab kultuuripreemiate komisjoni töökorra.

Lõike 1 kohaselt on komisjon otsustusvõimeline, kui komisjoni koosolekust võtab osa kaks kolmandikku komisjoni liikmetest. Komisjon võtab otsuse preemiate määramiseks vastu istungil lihthäälteenamusega.

Lõike 2 kohaselt kui preemia kandidaatidest ükski ei saa lihthäälteenamust, korraldatakse enim poolthääli saanud kandidaatide vahel teine hääletusvoor. Kui ka teises hääletusvoorus ei õnnestu komisjonil lihthäälteenamusega otsust vastu võtta, otsustab komisjoni esimees või tema äraolekul teda asendav komisjoni liige, kas korraldada veel üks hääletusvoor, eelistada kindlat kandidaati, heita liisku või jagada preemia mitme kandidaadi vahel.

Lõike 3 kohaselt kui komisjoni liige on preemia kandidaadiks, ei osale ta sellel aastal vastava preemia komisjoni töös.

Kui komisjoni liige võib preemia kandidaadi suhtes olla erapoolik või esineb huvide konflikt, taandab ta ennast sellele kandidaadile preemia määramise arutelust ja hääletamisest (lõige 4).

Kui komisjoni liige ei osale lõigete 3 ja 4 alusel preemiate hindamisel, arvestatakse lihthäälteenamus vastavalt hääleõiguslike komisjoni liikmete arvule (lõige 5).

Lõike 6 kohaselt asendab komisjoni esimehe äraolekul või juhul, kui tal on huvide konflikt lõigete 3 ja 4 alusel, teda komisjoni vanim hääleõiguslik liige.

Lõike 7 alusel teenindab komisjoni Kultuuriministeerium.

Eelnõu § 3 sätestab preemiate määramise ja üleandmise.

Lõike 1 kohaselt määrab preemiad Vabariigi Valitsus kultuuriministri esildisel komisjoni ettepanekute alusel.

Lõike 2 kohaselt antakse preemiad üle Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamise raames.

3. Eelnõu terminoloogia ja vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõus ei ole kasutusele võetud uusi termineid. Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele.

4. Määruse mõjud

Käesolev eelnõu kajastab kultuuripreemiate suuruse kehtestamist ning kultuuripreemiate komisjoni töökorraldust. Kultuuripreemiate suurused ei muutu. Seega ei ole sellel mõju kultuurivaldkonnale ega riigieelarvele. Samuti ajakohastatakse kultuuripreemiate komisjoni töökorda, mis varasemal kujul kehtib 1999. aastast. Muudatusega komisjoni ega Kultuuriministeeriumi töökoormus ei muutu. Määrusel ei ole mõju halduseväliste isikute halduskoormusele.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Mõju riigieelarvele ei ole, eelarvelised kulud ei suurene. Kultuuripreemiate suurused ei muutu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks tunnustatud loomeliitudele.